

A XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat nevében Harmath Kálmán köszöntötte a jelenlévő, nagyszámú érdeklődőt. Erdemes megjegyeznünk, hogy igazi örömeinkre szolgálhatott a sok, ismeretlen arc, bizonyítván: az eseményre egyáltalán nem csak a magyarörmény közösség tagjai voltak kíváncsiak.

Fogolyán Kristóf fuvolaművész szólójával kezdődött a műsor, Kátainé Szilvay Ingrid Bach-zenét adott elő zongorán, majd Várady Mária a tőle megszokott hévvel prezentált örmény és magyar verseket, a műsort végül Kátainé Szilvay Ingrid és Fogolyán Kristóf kettőse zárta: azaz fuvolamuzsika zongorakísérettel.

No, és utána... Utána Dr. Keszy Harmath Péterné (Enikő) hatalmas közreműködésével, sok munkája eredményeként valódi lakoma várta a vernissage résztvevőit. Az örményországi örmény és erdélyi örmény konyha megannyi csodája, húsételek és édességek, sütemények és... hadd legyen a kulináris beszámoló részrehajló: az igazi, szőlőlevélbe csomagolt töltike! Olyan, amilyent egykor nagyanyám készített, aki sajnos, Budapestre szakadt élete során csak egyetlen egyszer jutott megfelelő, friss szőlőlevélhez.

dcs

*****

Benedek Katalin művészettörténész megnyitója

2003. augusztus 12-én a Karinthy Szalonban

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves barátaink, rokonaink!

A több mint 300 éve sorsközösségben, rokoni szeretetben élő erdélyi magyarörmények egyedülállóan értékes és sokszínű kultúrát teremtettek és alakítottak ki maguk körül. Sajátságos tény, hogy ahol őseik, esetünkben az Ani-beli örmények megjelentek árván, nyelv és haza nélkül - e néhány évszázad alatt is konkrét jelző nyomot hagytak.. Anélkül, hogy a népcsoport beilleszkedésével foglalkoznék, lényegesnek tartom megemlíteni e kisebbség egyik meghatározó jellemzőjét, mondhatnám: genetikailag kódolt tulajdonságát. S ez: az értékteremtés.

Az évszázadok folyamán hazánkban magyarörménnyé vált örménység intelligenciájával, fogékonyságával egy keskeny mezsgyén tudott egyensúlyozni, eredeti kultúráját úgy megőrizve, hogy általa ugyanakkor a befogadó ország is gazdagodott. Számtalan jeles személy tevékenysége bizonyítja, - akár a különféle művészetek, tudományok (például orvoslás, jogtudomány, stb.), vagy az irodalom, de a közéletiség, a politika területéről említhetnék példákat - hogy tudásukat, rátermettségüket kamatoztatva miként váltak nemzetalkotó erővé, részévé a magyarságnak.

Ebben a közösségben évek óta jól működő szokás a kettős identitást valló képző- ipar- és fotóművészek jelentkezése. Tárlatok tanúsítják felkészültségüket, alkotóerejüket. A fotóművészek két önálló budaörsi kiállításán bárki meggyőződhetett arról, hogy ez a műfaj egyben e kisebbség erőssége is. Ugyanis e művészeti ágban, hasonló formációban - túlzás nélkül állíthatom - ritkaság a magyarörményekéhez hasonló rendszeres és együttes, nyilvános megnyilatkozás. A Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat egyik missziója éppen a fotóművészet felkarolása, megismertetése a szélesebb közönséggel. Ezúttal vándorkiállítás-ként már harmadik alkalommal láthatjuk legújabb anyagaikat. És hogy honnan ered, miből táplálkozik művelőinek szakmai elmélyülése, élénk érdeklődése a fényképezés iránt?

Fancsali G. Jánost, a seregszemle létrehívóját idézem:

„A korán polgárosodott magyarörmények a fényképezésből is aktívan kivették a részüket. Ha csak Erdélyre gondolunk, ahová az 1600-as években érkeztek, és ahol igen hamar elmagyarosodtak, több igen aktív és értékes munkát kifejtő elődünkkal találkozunk. Kézdivásárhelyen száz éven át, 1880-tól kezdve működött a Bogdán család műterme, Czecz Rudolf Nagyszébenben jegyzett cége az első világháború végéig maradt fenn, a Csonka-

testvérek Marosvásárhelyen tartották nyitva műtermüket, Nits Pált Kolozsvárt, majd Nagybányán találjuk az 1800-as években. Az erdélyi fényképészet egyik legfontosabb egyénisége, Vastagh György Kolozsvárt 1858-63 között, majd Budapesten 1876-tól 1922-ben bekövetkezett haláláig dolgozott."

Itt ma tíz élesszemű, jó esztétikai érzékkel rendelkező, tárgykörében tájékozott, ugyanakkor a kiválasztott témában rejltő játékosságot megérző és megértő fotográfus hivatásszerűen, vagy kedvtelésből lencsevégre kapott élményeibe avat be minket. Sokszínű paletta: dokumentálás, lírai természetlátás, úti élmény, hagyományörzés, hagyománytisztelet, aktuálpolitika, műemlékfotózás egyaránt helyet talál magának.

A sokféle témát alkotóik egy töről fakadó szándéka tereli azonos mederbe: megörökíteni - ezáltal hozzájárulni tárgyi emlékek, a múlt, a még létező kultúra megőrzéséhez, felhívni figyelmünket ezekre az értékekre. Mindezt a kép nyelvén, szemnek, szívnek szóló esztétikai köntösben.

Mészáros Ábelt az 1700 éves örmény templomépítészet nyugozta le. Az építész szemével irányított kamera kiemelt hangsúlyt ad az egyes építészeti elemeknek például a boltozásnak -, a megjelenő architektura azonban a fény-árnyék játékaival, egyéni látószöggel társítva a szerző személyes élményébe avató fényképpé komponálódik.

Zakariás Péter vallomása Csíkszépvizről szól. Kötődik hozzá és félti. Porladó sírkövek, templomkert, színes üvegablakok képében jeleníti meg ragaszkodását az ősi földhöz, aggodalmát a pusztuló emlékek láttán.

Udvardy Zoltán a brassói római katolikus templom magyarörmény ablakaival hívja elő a helyszínt. Művészi dokumentálásának köszönhetően gyönyörködhetünk a László és Verzár család által adományozott, Szent László és Szent István alakjával díszített, ékköként ragyogó üvegekben.

Tutsek János hangulati elemekkel gazdagítva, áttételesen szól szülőföldjéhez kötődő vonzalmáról. A még élő torockói, magyarvistai népviselet felvillantásával értékmentést is végez. Portréi az örök szépség és újjászületés ígézetében fogantak. A fotográfus szemét szűkebb környezete, a Gellérthegy évszakonként változó arca is megragadja.

Gajzágó Jolán múzeumi fotós, a műtárgyfotózás avatott szakembere. A sajátos hangulatú városka, a művészet hazai Mekkája, Szentendre összképet meghatározó motívumain, a finom rajzolatú barokk kapukon akad meg a tekintete.

A legváltozatosabb összeállítás Kabdebó Jánosé. Bemutatott anyagát tekintve úgy tűnik, hogy a fotográfia minden területe megérinti őt. A kiragadott, ám összefüggéseikből nem kiszakított darabok gondolat sorokat indítanak el a nézőben. Zárt egészként jelennek meg a szellemmel és szellemességgel elkapott témák. Kabdebó példaképe a nagy előd, az örménymagyar rokon, a brassói Halász Gyula, azaz a világhírű Brassai.

Pintér Erzsébet lírai hangütésű, kissé melankólikus képei érzékeny női lélekre vallanak. Gondolatai, képi világa a harmónia és szépség, a megnyugvást hozó természeti látvány világában kalandoznak.

Zakariás Réka merész, kíváncsi, lendületes, korszerű - egyszóval fiatal. Első kiállítása tanúsítja, hogy digitalizált, számítógépes feldolgozású munkáival tehetségesen teremt egyensúlyt az általa elvontan, ugyanakkor konkrétan értelmezhető valóságdarabkák képpé alakításában.

Napjainkban a fekete-fehér technika kissé háttérbe szorult. Ezért is külön örvendetes Zakariás Antal és Fancsali G. János voksa a két szín mellett. Zakariás Antal barlangok mélyébe kalauzol, betekinthetünk a barlangászok érdekes, kemény munkájába. Fancsali G. János programjában szinte passzionátusan tallóz a színekre épülő témák között: tűz, láva, ősz, stb. Fekete-fehérből szó sokszínű képszöveget.

Végezetül a 20. századi francia festészet egyik legjelentősebb egyéniségének, Henri Matisse-nak szavaival ajánlom figyelmükbe a kiállítást: „Ha jó ízlésű ember űzi, a fénykép

művészetként hat." A tárlat bizonyítja.

Benedek Katalin

*****

Örmény Kisebbség Újbudán, az Európa Napon

Augusztus végén több éve már Európa Napot tartanak Újbudán, vagyis Budapest XI. kerületében. Így volt ez idén augusztus 30-án is: ezúttal az EU csatlakozás jegyében találkoztak nemzetek és nemzetiségek a Feneketlen-tó körül. Délután a gyermekjátsszótér melletti Kis színpadon adtak műsort a kisebbségi önkormányzatok. Nagy sikert aratott a kerület Örmény Kisebbségi Önkormányzata által összeállított műsor. Műsorukat az erdélyi Fenyőcske Székely Néptánccsoport nyitotta, majd Várady Mária erdélyi színművész szavalta egy örmény költő: A szőlőtöke című versét, Illyés Gyula fordításában. Ezután Baráti Kristóf magyarörmény származású hegedűművész Bach szóló szonátájából adott elő két tételt, és Paganini egyik virtuóz darabjával kápráztatta el az egyre gyarapodó közönséget. Ezután ismét Várady Mária lépett a színpadra és előadta a magyarörmény Harmath Jenő 104 éve írt Háromszéki harangok című versét. Később László Lilla zeneművész gyimesi furulyán csángó tánc alá való dalokat játszott, majd a Fenyőcske Együttes két, 10 éves gyermektáncosa mutatkozott be, igen nagy sikerrel. A műsort ugyancsak a Fenyőcske együttes fergeteges tánca zárta. A műsor után a Balassi Kollégium klubhelyiségében a vendégek 15 fajta eredeti örmény ételből kaptak ízelítőt, amelyeket erre az alkalomra Dr. Keszy Harmath Péterné (Enikő) készített.

H. K.

*****

Balatonalmádin hagyomány született

1998-ban a harmadik csütörtök éppen Szent István napjára esett, ezért akkor el is maradt a Fővárosi Örmény Klub augusztusi találkozója.

Volt azonban más találkozó: az EÖGYKE 23 tagja Balatonalmádiba utazott és a Benedek-kúria kertjében flekkenezett.

Az 1999-es, hangulatos beszámolóból - amelyet Hanusz Gyula jegyzett - megtudhattuk, hogy az almádiak építik-szépítik kis templomukat; egyebek közt felújították a Szent István szobrot.

2000-ben Hanusz Gyula így zárta almádi beszámolóját: „immár hagyományossá vált Benedek-telki összejövetelünk idén is sikeres...” A próféta szólt belőle, hiszen a harmadik alkalom ugyan még nem hagyomány, de már ígért... 2001-ben szomorú családi esemény miatt elmaradt a találkozó, ám 2002-ben, augusztus 20-án ismét sor került az EÖGYKE-összejövetelre.

Közel húszan vettünk részt az ünnepi szentmisén és utána a kerti flekkenes beszélgetésen... és itt már a folytatás következik, a 2003-as, immár ötödik almádi találkozó.

Idén is sikerült az együttlétünk, mert velünk volt István király, a magyarok „istápjá” s velünk együtt adott hálát az Új Kenyérért, közösen hazai, felvidéki, erdélyi és moldvai küldöttekkel, zarándokokkal.

A Szent Imre templom udvara is szokás szerint zsúfolásig megtelt; Igor atya vezetésével jött egy egész autóbussnyi vendég Szlovákiából, Balatonalmádi testvérvárosából, Nyitragerencséről: magyarok és szlovákok, a legfiatalabbjuk kilenc, a legidősebbik 83 éves volt. (Almádi és Gerencsér 1997-ben éppen augusztus 20-án írta alá a testvérvárosi kapcsolat felvételéről szóló megállapodást.) Természetesen jelent volt Almádi polgármestere, Finta Rudolf is.

A felvidékiek a budapesti székhelyű EÖGYKE és a kolozsvári székhelyű Arménia